

Orientacija pravilna. Cerkev leži v ravnini sredi vasi.

Literatura in viri: Ign. Orožen: Bistum und Diözese Lavant II. Dekanat Oberberg, Marburg 1877; Avg. Stegenšek, Dekanija Gornjegrajska, Maribor 1905; Slika v Gornjem gradu iz ca 1650;

Cerkev sestavljajo: Predloženi zvonik, pravokotna ladja, enako širok, polkrožno zaključen prezbiterij, na vsaki strani ladje kapeli, katerih severna je 3/8, južna pa konveksno zaključena ter nadstropna zakristija v kotu nad južno kapelo in ladjo odnosno prezbiterijem. Gradnja kamenita, ometana; strehe sedlaste, strešaste, opečne; zvonikova pločevinasta, piramidasta.

Zunanjščina: Nizka, skromna, nerazčlenjena, brez zidca. Okna so pravokotna, deloma opremljena z l netami. Zvonik ima biforne line v zvonomnici ter polkrožno dvignjen venčni zidec nad urmimi kazališči.

Notranjščina: Tlok je šamoten, pevska empora sega do vhoda v obe kapelici in počiva brez stebrov na segmentnem loku, ki je razpet čez ladjo. Sicer je notranjščina skoraj nerazčlenjena. V ladji tvori zmožje svoda ozek zidec, karerega presekavajo 3 okna. Nad okni segajo svodne kače v banjasti obok. V prezbiteriju in v zaključni polkulpoli mi tega zidca. Leva kupola je pokrita s križnim obokom in 3 kapami nad zaključkom, desna pa s kapo. Pod zvonikom je vzderna veža, v zvonik pa vodijo lesene stopnice od zunaj. Cerkev je dekorirana z dekorativno-figuralno poslikana od Dunajčana Jozef Edgar Kleinerta l. 1926.

Oprava: Glavni oltar obstaja iz kamenite oltarske menze in prostornega tabernaklja, čigar kupola počiva na 8 stebričih. Nastavek je naslikan za da j na steno, kjer nudi visi sliko o. pl. sv. Martina. Stranska oltarja sta posvečene

Šmartno ob Dreti, fara, posv. sv. Martinu

2.

-na Izidorju in ŽMB. Vsi oltarji so iz ca 1900.

Oprema: Je nezanimiva.

Zvonik: Je iz 2. pol. 17 stol. in je bil l. 1798. z opeko dvignjen za ca 2 m. V njem niso dva zvonova, katerih večji železni je iz l. 1900. manjši pa je bronast ter ima sledeči gotski napis: Aue Maria gratia plena domine grem. Zvon je iz 15. stol.

Podstrešje: Cerkev ima opečne oboke, ladja je dvignjena za ca 1-5 m, na podstrešju kapеле sv. Izidorja videm ostahek stare zakristije.

Resume: Cerkev omenja prvič l. 1426. Obsegala je precej krajšo ladjo ter verjetno gotski prezbiterij. Se sredi 17. stol. je imela strešen stolpič, a so ji v 2. pol. tega stoletja prizidali sedanji zvonik. Pozneje, mogoče l. 1728 so ladjo kamenito obokali ter jo dvignili za ca i,5 m. Leta 1799. so je prizidali na severu kapelo sv. Izidorja, l. 1802. pa na jugu kapelo ŽMB. Obe imata kamenite oboke, je vendarje starejša nekoliko nižja od mlajše. Leta 1838. so odstranili dotedanjih vzhodnih cerkvenih zaključek in dozidali novi del ladje in apsidalni prezbiterij. Oboje so opečno obokali. Istočasno so podrli tudi staro zakristijo ob severni strani ladje ter zgradili l. 1839. sedanjo zakristijo v kotu med kapelo ŽMB in podaljšano ladjo. Ko je vihar l. 1797. podrli zvonikovo streho, so ga povisili za 9 čevljev ter nadali l. 1798. sedanji strešni zaključek.

Okolica: Cerkev obdaja obzidje. Pred cerkvijo pa stoji lepa velika lipa.

Konservatorske opombe: Cerkev je v reu vzdrževana.

Ostali spomeniki: Na prelazu "Lipi" stoji stara kapela, verjetno še iz 18. stol., ter stara lipa, po kateri je prelaz dobil svoje ime.

Jože Curk: Zapiski 1958
v celjske topografske, skup.